

νός και ὁ Ἀντρέας Ζαίτης τοὺς ἀνάγκασαν νὰ πᾶν πίσω. Γιατί, Μωραίτες κ' ἄρτοι, μὲ μύτη ἀλάφρη, μυρίστηκαν πῶς καθαφτὸ σκοπὸς τοὺς εἶτανε νὰ χαροῦν και δέξτερη φορὰ πλοῦτη και χαρέμια ἀγάδικα. Τῶν χαρεμιῶν ὁ πωρετὸς οὐ κείνη τὴν ἐποχὴ εἶχε κατανήσει σωστὴ ἐπιδημία, τόσο πὺν ὡς κ' οἱ δεσποιάδες (ἐχοντίας προδιάθεση) τὸν κόλλησαν, ὅπως δηγᾶται ὁ Ἄγγλος ἱεραπόστολος Hartley (Greece and the Levant σελ. 332). Κι ὁ κόμοιος εἶδε τότες τὸ πρωτοθώρητο ἀφτὸ θέαμα, διὸ φιλικούς στρατοὺς νὰ ἀνοίξουνε μεταξὺ τοὺς νιουφελίδι, ὁ ἕνας φίλος Ζητώνιας μὲ τὸ στανιὸ νὰ βοηθήσει, κ' ὁ ἄλλος μὲ κάθε τρόπο ἀποστέρωντας τὴ βοήθεια. Τὸ τέλος τῆς ἱστορίας εἶτανε πῶς, κόνοντας ἔξοδο οἱ Τούρκοι, τοῦσκισαν τοὺς δικούς μας και ἔκαψαν πέρα ὡς πέρα τὴν Πάτρα. Ἔτσι διαλέθηκε ἀμερόβληστα γιὰ βλους τὸ θερινὸ ὄνειρο τῶν χαρεμιῶν.

Μιλώντας γιὰ τὸν Κολοκοτρόνη, ἄς προσθέσω πῶς συγγὰ μὲ διασκεδάζει, διὰν περνᾷ ἀπὸ τὸ ἀγαλιὰ του τὸ στημένο παράπλευρα τῆς Βουλῆς. Ὁ καλλιτέχνης ἰδέα δὲν εἶχε τῆς ἱστορίας. Γιατί ὁ Κολοκοτρόνης στὰ κασιόβραγα τοῦ Μοριᾶ ἄς καθάλιξεθε ἴσως κανένα μουλάρι, ἢ τὸ πολὺ πολὺ κανένα θωνήσο ἀλογάκι, ὅμως ὄχι θαρὸν ἄτι μεσαιωνικοῦ ἱππότη, πὺν δὲν περπατᾶει παρὰ οὐ χῶμα μαλακό. Ἐπειτα ὡς ἔκφραση και ἦθος ἔπρεπε νὰ παρασταθεῖ ὄχι βλοσυρὰ φρονδοσυφρωμένους, παρὰ μὲ ἕνα Μωραϊτικὸ πονηρὸ χαμόγελο στὰ χεῖλια. Ἦθελα νὰ ξέροι και πόσες εἰκόνας ἀγωνιστάδων μέσα στὸ Ἐθνολογικὸ Μουσεῖο δόγγουν πιστὰ τὰ χαραγηριστικὰ και τὸ ἦθος τοὺς. Ἡ Μπουμπουλίνα τουλάχιστο μᾶς παρουσιάζεται ἐκεῖ ὡς εἶδος Ἑλένη ἢ Ἀφροδίτη, μὰ ἕνας Ἄγγλος περιουρητής—ὁ συνταγματάχης Stanhore ἦν θυμᾶμαι καλά. — πὺν τὴν εἶδε στὴν Τριπολιτσᾶ, τὴν περιγράφει ἀκατάστατη κρεμαστοβουῶ.

(Συνέχεια)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΤΟ ΚΑΦΕΝΕΔΑΚΙ ΠΟΥ ΠΕΘΑΙΝΕΙ

I

Ὁ ποιητής, μὲ τὸ συνηθισμένο του ἀργὸ βῆμα, μὲ τὸ βιβλίο στὸ χέρι, πὺν τοῦ εἶτανε ὁ μοναδικὸς του σύντροφος στὸς ἐξοχικούς του περίπατους, μπῆκε στὸ μικρὸ περβολάκι, προχώρησε στὴ συνηθισμένη του θέση, ἐκεῖ κοντὰ στὰ ψηλὰ ἀραιοσιτία και κἀθήσε ὁ ἕνα τραπεζάκι.

Ἐίτανε ἕνα ἐξοχικὸ καφεενεδάκι. Ἐνα μαγαζάκι μὲ πλῆθος χτισμένο, μὲ μιὰ στέγη ἀπὸ καλάμια και μ' ἕνα θρόνη ἀπὸ καλάμια κ' ἀπὸ παλούκια πηργμένα στὴ γῆς. Σαράβαλο, γέρικὸ τὸ μαγαζάκι, εἶτανε ἕνας σταθμὸς, μιὰ ἀνάπαρη γιὰ ὄσους φτάνανε ὡς ἐκεῖνη τὴν ἐρημικὴ ἐξοχή. Γύρω ἀπλωνότανε ὁ κάμπος, γυμνός, μονότονος, θλιβερός, γιομάτος χαλίκια και ἀγροτάγκαθα.

Ὁ ποιητής ἀνοίξε τὸ βιβλίο, ἀκκοῦμπησε τὸ καπέλλο του ὁ ἕνα καλάμι και διψίστηκε στὸ διάβασμα, τὴν πῶ γλυκιὰ ἀπόλαψη στὴ ζωὴ γι αὐτόνε, πὺν οὔτε συγγενῆδες, οὔτε και φίλους καλά καλά εἶχε.

— Ἦρθε ὁ γέρος, εἶπε ἡ γυναῖκα τοῦ καφετζῆ,

πὺν καθισμένη στὴν πόρτα μ' ἕνα οκισμένο ἀλατιζέλιο μισοφῆρι, ξυπόλητη, μὲ κῖς φτέρνες θρώμικες, χοντρές, καθάριζε λίγες πατάτες γιὰ νὰ μυγερέψει τὸ θρόδι. Πάρα πέρα τὰ δὺν παιδάκια τῆς, ἱεθεράκια, καθισμένα χάμω, μαζεύανε μὲ τῖς χουφτεῖς τὸ χῶμα, χύνανε ἀπάνω νερό, τὸ ζυμώνανε, και φτεϊάτανε λάσπη, γιὰ νὰ χτίσουνε ἕνα γουρᾶκι. Ἐίτανε ἕνα κοριτσάκι και ἕνα ἀγόρι, πὺν ἡ μίξα του ἔτρεχε ἀπὸ τὰ ροιζάνια του, καθὼς εἶτανε ἀμωσιωμένο στὴν ὑπᾶψηση τῆς οἰκοδομῆς, και ξεραινότανε πάνω στὸ κρέας. Μιὰ μύγα ἀνεμόχλητη, κολλημένη ἀπάνω, ρουφούσε μὲ γλῦκα τὸ ὑγρό.

Ὁ καφετζῆς δὲ χρειαζότανε νὰ πάρει παραγγελία. Πῆρε ἕνα οκουριασμένο δισκάκι, τοποθέτησε ἀπάνω ἕνα λουκούμι μέσα ὁ ἕνα πιατάκι, ἔβαλε κ' ἕνα ποτήρι ἄδειο και διευθύνθηκε στὸ πηγάδι. Σὲ λίγο ἀκούστηκε ὁ κρότος τοῦ κουβά πὺν κατέβαινε γλήγορα, ὅστερα ἕνα πλάγ, κ' ὅστερα τὸ μονότονο τρίξιμο, σὺν κλάμα, τοῦ μαγκανιοῦ, πὺν ἀνέβαζε τὸν κουβά, γιομάτονε, ξεχειλιστὸ, ἐνῶ τὸ νερὸ ἔσταζε και χυνότανε πάλι πίσω μέσα στὸ πηγάδι.

Γιόμισε τὸ ποτήρι, ἀφῶ ἰπᾶλνε καλά και καλὰ χύοντας μέσα τὰ χέρια του. Ξεχωριστὴ περιποίηση γιὰ τὸν ποιητή, πὺν εἶτανε ταχτικὸς πελάτης τοῦ μαγαζεῖο του.

Ἀπέθωσε τὸ δισκάκι πάνω στὸ τραπεζάκι, οκοντίζοντας τὰ χέρια του στὸ πονκάμισό του.

— Ὅλο διαβάσεις, τοῦ εἶπε.

Ὁ ποιητής κούνησε τὸ κεφάλι του, οἶφρωσε τοὺς ὄμους του, σὰ νᾶλεγε: «Τί θέλεις νὰ κάνω;»

— Ζέστη σήμερα, ξαναεἶπε ὁ καφετζῆς.

Ἦ γῆς ἔβραζε, ἀλήθεια, τὸ χῶμα λὲς κ' ἔδραζε μιὰ ζεστὴ ἀνάσα. Ἐνα τῆζῆκι πάνω σὲ κάποια σικιά, σκορπούσε τὸ μονότονο τραγοῦδι του — τραγοῦδι, κλάμα, ποὺς ἱταίρει, — σῶπαινε σὰ νᾶθελε νὰ ξεκουρασεῖ, και πᾶλε ξανάρχιζε. Ἐνας ἀερόμυλος, μακριὰ, σὲ κάποιο σπῆτι, ὄχιωνότανε μὲ τὰ σιδερένια φτερά του ἀκούνητα.

— Φύλλο δὲν κουνιέται, εἶπε ὁ ποιητής, ἔτσι, γιὰ νὰ πῆ κι αὐτὸς κάτι.

Ἡ γυναῖκα τὰ εἶχε βάλει τῶρα μὲ τὴν κόρη τῆς, πὺν δὲν τὴν ἀκουγε νὰ τῆς θγάλει ἕναν κουβά νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι γιὰ τὸ μεγέρεμα.

— Στριγγλικο, πανούκλα, ἔννοια σου, φώναζε.

Μὰ τὸ κορίτσι, ἀμωσιωμένο στὴν οἰκοδομῆ, ἀρηφούσε τῖς φουέρες τῆς μάννας του.

— Τῶρα καλὲ και σῆ, φώναζε δίχως νὰ γυρίσει νὰ ἰδεῖ.

Ὁ ποιητής κατέβωσε τὸ βιβλίο στὰ γόνατά του και γύρισε τὰ μάτια του πρὸς τὸν ὄριζοντα, ἐκεῖ πὺν πῆγαινε ὁ ἥλιος νὰ βασίλευσει. Τόσο συνηθισμένο, καθημερὸν θέαμα, κ' ὅμως πάντα ἐνδιαφέρον. πάντα καινούριο. Ἐνας κόμος πέθαινε, μιὰ ζωὴ ἔσβηνε πάνω ὁ ἕνα κρεβάτι στρωμένο μὲ τριαντάη γλῆα, ἕνας ἦρωας ξεφυχοῦσε, θουτηγμένος στὰ αἵματα.

Ὅλες αὐτὲς τῖς σκέψεις τῖς ἔκανε μέσα του κείνη τὴ στιγμὴ ποῦ βλεπε τὸν ἥλιο νὰ ζυγώνει στὴ θάλασσα, σὰ νᾶθελε νὰ οἰήσει τὴ γλῶγα του μέσα στὰ κρέα νερὰ τῆς.

— Κοινοσιπῆς. Κι ὅμως... ψυδύρισε.

Ὁ καφετζῆς ζύγωσε νὰ πάρει τὸ δίσκο.

— Διαβάσεις, ὄλο διαβάσεις! Δὲν τὰ βαρῆθηκες πῶ τὰ βιβλία; φώναξε.

Ήταν ένας αγαθός, άπλοϊκός άνθρωπος, πού τού άρrose συχνά νά κάνει κουβέντα με τόν ποιητή.

— Τί νά κάνουμε; αυτή είναι ή δουλειά μας, άποκρίθηκε ήσυχα χαμογελώντας.

— Καί τί διαβάσεις;

— Κάποιο ξέρο βιβλίο. Έσύ διαβάσεις κανένα βιβλίο;

Ξαφνιασθηκε.

— Από τόν καιρό πού πήγαμε σχολείο, μικρό παιδί, έχω νά πιάσω βιβλίο στο χέρι μου.

Άξαστρα πήρε σοβαρό έγος. Έσκυψε άπάνω του, άκκοιμησε τά χέρια του πάνω στο τραπέζι και είπε:

— Δέ μου λές, αλήθεια, τί έχει νά πει «προολειάριος»;

Κείνος χαμογέλασε.

— Ποῦ τήν άκουσες αυτή τή λέξη;

— Ήτανε φερεμένος προχτές ένας βιοαγγεεύς, πολύ σοβαρός κίριος, με κάτι άλλους, κι όλο τή λέξη αυτή έλεγε.

— Προλειάριος, διώχθηκε ο ποιητής ήσυχα.

— Ξαίρω κ' εγώ; Λοιπόν;

— Νά, ο λαός.

Σκέφτηκε λίγο.

— Περίεργη λέξη. Καί τί ζητάνε αυτοί οί προλειάριοι;

— Τί μπορεί νά ζητήσει ένα φτωχός;

— Νά μήν τού παιάνε τό δικιο. Τί άλλο;

— Αυτό ζητάνε κι αυτοί.

— Μπᾶ, άμ' τότε είναι καλή δουλειά.

Ένα κάρρο ήρθε και σταμάτησε άξω από τό μαγαζί. Ο καρροσέρης έβγαλε από τό πηγάδι έναν κονθά νερό, κι άφού τόν άδειωσε μέσα σ' ένα μαστέλο, έφερε τό μαστέλο και τό τοποθέτησε κάτω από τή μούρη τού άλόγου. Κείνο κοίταξε γύρω του, έπειτα θούτησε τή μούρη του μέσα στο νερό κι άρχισε νά πίρει δίχως νά διάζεται. "Πιε, ήπτε, ύστερα κορέμασε άξω τή γλώσσα του κι άρχισε νά γλείφει τά γείλια του. Ο καρροσέρης πήρε τό μαστέλο, πήρε από πίσω του, κι όσο νερό είχε απομείνει μέσα, τό πέταξε με όρμη άνάμεσα στα σκέλια τού άλόγου πού ήτανε συκαμημένα από τόν ιδρωτα. "Επειτα πήρε κ' ένα ποτήρι κρασί και τό στραγγισε ώς τόν πάτο. Μιά γυναίκα πέρασε μ' ένα μπουκαλάκι λάδι, πηγαίνοντας νάναψει τά κάρτηλια στο εκκλησιδάκι, πού έγκυρότανε λίγο παραπέρα, άνάμεσα στα κενταρίσια. Μακριά φάνηκε τό ήλεκτρικό τραίνο νά σέρνεται χάμω ού φειδί. Μερικοί στρατιώτες πού ερχόντανε από τούς στρατώνες, περάσανε φορτωμένοι σιόν όμοιο τούς γυλιούς τους.

Άρχισε ν' απλώνεται τό μισόφωτο τού δειλινοῦ. Ο ήλιος είχε θουτήξει στη θάλασσα. Ο αερόμυλος σάλεψε λίγο τά σιδερένια φτερά του, έφερε δυό τρεψί γύρους και πάλε σιάθηκε ακούνητος.

— Δέ θέλει νά φουήξει, γιθύρισε ο ποιητής.

Μακριά φαινότανε ή θάλασσα μαδιά. Τό θοινό, πού είχε νιωθεί ένα χοῶμα μενεξεδένιο, θαδί, άρχισε σιγά σιγά νά ξεθωριάζει...

Μιά παρέα από κάτι νέους μπήκανε σιόν κήπο και καθήσανε γύρω σ' ένα τραπέζι. Ο κήπος γύμισε όλος από τίς φωνές τους, από τά γέλια τους. Σε λίγο άρχισαν τήν καπιάδα. Ένας έπαιζε μαντολίνο, ένας άλλος τόνε σεγονιάριζε με μιὰ κινάρα. Τά τραπέζια, πού ήτανε όλα όστια από τήν πολυκαρία,

σιγά σιγά γιομίζανε. Μιά οικογένεια φάνηκε νάρχεται. Ο άντρας κρατούσε στο χέρι του ένα μεγάλο καλάδι, πού από τήν άκρη του προβάλλε ένα μοῦρτι άρουῦ. Καθήσανε ο' ένα τραπέζι, κίτω από κάτι δέντρα, και ριχτήκανε στο γαί... Τό γεγάρι, κιλόβολο, ήρθε και σιάθηκε άποπάνω τους.

Ο ποιητής έβγαλε τό ρολόι του, κοίταξε τήν ώρα, κ' είδε πώς είπατε πιά καιρός νά πηγαίνει. Σηκώθηκε και με δήμα άργό θγήκε από τόν κήπο. Κινείς δε γύρισε νά τόν κοπάξει, κανείς δεν ήλώπιεγε πώς δίπλα τους καθότανε ένας ξεκοιμημένος ποιητής. Αυτό τό τήξαιρε μόνο ο καφετζής. Μιά μέρα μάλιστα τόν έδειξε κρυφά σε κάποιον.

— Τονέ βλέπεις αυτό τό γέρο;

— Τονέ βλέπω κ' ύστερα;

— Είναι ποιητής.

Κείνος δεν έδωσε καμιά σημασία.

— Ποιητής; Δηλαδή τί δουλειά κάνει; ρώτησε.

— Νά, κακοποίηση, ποιητής, φειάνει τραγούδια.

— Τραγούδια; αϊ; νά τονέ δάλομε λοιπό νά μις τραγουδήσει κανένα.

"Υστερα, σά τᾶ σέφτηκε κάτι.

— Γέρος άνθρωπος, δε ντρέπεται νά κάνει αυτή τή δουλειά; Χάθηκε καμιά άλλη δουλειά, ποι νά ταιριάζει στην ήλικία του; είπε, σήχροντας τή ματιά του με λήψηση πάνω σιόν ποιητή, πού αντίποτος κοίταξε μέσα στο βιβλίο και διάδουσε...

2

Μιά μέρα φάνηκανε κάτι εργάτες νά σκάθοντε μέσα στο χωράφι.

— Τί φειάνουντε κεί; ρώτησε ο ποιητής.

— Νά, θά χτίσουνε, άποκρίθηκε αδιάφορα ο κκαφετζής.

Στην άρχή δεν είχε κανένα λόγο νάνησησει. Μά σάν άκουσε πώς τό χτίριο προοριζότανε γιά μπουαρία, έπιασε μιὰ μικρή, μικρούλα άνησησια. Μά γλήγορα θήκε τρόπο νά τήνέ διασκεδάσει κι αυτή.

— Δέ θαρίεσαι. Ο καθένας με τήν τύχη του, είπε στη γυναίκα του.

— Σά νά μη μ' άρόσει αυτή ή δουλειά, είπε κείνη.

Ο καφετζής θύμωσε.

— Πάρε, καιμένη, μήν είσαι μοιμοιογία. Έχει και γιά μᾶς ο θεός, φώναξε.

Όπως τό είπατε. Μιά μπουαρία θυώθηκε μέσα στην έσοχή. Τό λευκό χτίριο πώς φάνταζε τόση κοινός, καθαρός, άντίκρον στο φτωχουμάζω με τούς πλιθρινους τοίχους και τήν καλαμηνία στέγη, πού δεν μπορούσε νά συγκρατήσει τό νερό τής βροχής, και πού μέσα από τίς χαραμάδες τών καλαμιῶν πτοοιόσε κανείς νά βλέπει τή νύχτα τόν σφραό. Τό κεινοῦρο μαγαζί είχε κι αυτό έναν κήπο, κι αυτός είτανε τριγυνοισμένος με σιδερένια κάγκελα, θαμμένα ποσάινα. Έίχε άκόμα και μιὰ σειρά κάμαρες στο δάδος.

— Αυτές τίς κάμαρες τί τίς φειάζεται; είπε μιὰ μέρα ο καφετζής με άπορία.

— Ξαίρω κ' εγώ; είπε ή γυναίκα του.

Τήν άλλη μέρα είδε μιὰ μεγάλη επιγραφή πάνω από τήν είσοδο «Δωμάτια ιδιαιτέρα δι' οικογενείας».

Η άπορία του διαλύθηκε σάν είδε σε λίγες ήμέρες νά τρυπάνοντε διάφορα ζευγαράκια σιόν κήπο και νά κλειδωνονται μονάχα τους μέσα σις κάμαρες.

— "Α, αυτό λοιπόν είπατε; μουρμούρισε.

'Από τότες έγινε οκεφτικός.

— 'Απόζητες και γείτονα, τού είπε ένα δειλινό ο ποιητής.

— Ναί, μιά κακό γείτονα, αποκρίθηκε με τόσο οκεφτικό.

'Αλήθεια. Τώρα λιγροστοί πιά μπαίνουν στον κήπο με τὰ καλάμια και τάρταποσίτια και τούς άγγελούς, ποιηλιόχορμους ήλιους και τούς βασιλικούς και τις ματζουράνες. "Όλες οι παρές προτιμούσανε την άπικρονή μπουραία. Έχει βρόσκανε πάστρα, περιποίηση, μεζέδες πλούσιους. "Όλα εκεί είτανε ήμορφα κι άριστοκρατικά. Και τὰ δωμάτια τὰ ιδιαίτερα σπάνια νά τὰ δεις με την πόρτα άνοιχτή. Νέχτα μέρα, πάντα δά είχανε κάποιον ζευγάρι νά γιλοζενήσουνε, σάν εδεργετικοί κρυφώνες.

'Ο κήπος με τὰ καλάμια και τάρταποσίτια ρήμαξε. Ξεδού δέν άπόμεινε πιά τώρα άλλος πελάτης, παρὰ ο ποιητής. Μόνον αυτός εξακολουθούσε νάρχεται κάθε δειλινό και νά κάθεται στη σπηθισμένη του θέση, Δουκούμι και βιβλίο. Τί μονότονοι πού είναι κι αυτοί οι ποιητές. "Όσο πού ένα βράδι δέν τόν είδε ούτε αυτόνε νάφθει. Τόν περίμενε και τὸ άλλο βράδι, μιά δὲ φάνηκε.

— Πάει, μᾶς παράτησε κι αυτός, μουρμούρισε ὁ καφετζής λεπτημένος.

— Μὴν πέθανε; φηθύρισε ἡ γυναίκα του.

Τὰ παιδιὰ κλυόντανε χάμω στὸ γῶμα. Ἡ γυναίκα πήγε στὸ πηγάδι κι άρχισε νά γυροῖζει τὸ μαγκάνι. Τὸ τριξίμο τού μαγκανιοῦ άνηχοῦσε μελαχολικό, παραπονώδικο. Κ' είτανε ένα νερό, κροσταλλο, και χωνευτικό. Ὁ άλλος κουβαλοῦσε κάθε μέρα με τὸ βαρέλι. Κι ὡς τόσο...

Πολλὲς φορές στεκότανε στην ὀξώπορτα, με τὰ χέρια σταρωμένα και κοιτάζε τούς ανθρώπους πού ερχόντανε ἀπὸ τὸ δρόμο. Ζυγώνανε, κ' ὕστερα άξαφνα στήθβανε γιὰ τὴ μπουραία. Τὰ μάτια του καρφώνοντανε τότε γιομάτα φτόνο πρὸς τὸ λευκὸ χιτίο πού ἦρθε και στηλώθηκε ἀντίκρου του. Ἡ ἐπιγραφή «δωμάτια ιδιαίτερα δι' οἰκογενείας» φάνταζε πάντα μπροστά του, μ' ένα νόημα άλλόκοτο, σάν κάτι πού δὲ μπορούσε νά τὸ χωρέσει ὁ νοῦς του. Αὐτός, ἀπὸ τὴν ἐπαρχία του πού είτανε φερμένος κι άνοιξε κείνο τὸ ἐξοχικό καφεενάκι, δὲ μπορούσε νά τὸ καταλάβει τί δά πεῖ αὐτό, ένα μαγαζὶ νάχει και κάμαρες ξεχωριστές γιὰ οἰκογένειες...

— Βρωμοδουλειές, φηθύρισε.

Μιά μέρα είπε στη γυναίκα του.

— Δέν πάμε καλά. Πρέπει νά λάβουμε τὰ μέτρα μας. Μᾶς ἔφαγε ὁ γείτονας. Κ' ἔχουμε και παιδιὰ νά μεγαλώσομε.

— Χώρια τὸ κορίτσι μας, πού βλέπει κάθε μέρῳ αὐτὰ τὰ πράματα, πρόστεσε κ' ἡ γυναίκα...

— Ἐχεις δίκιο. Αὐτὸ δέν τὸ εἶχα συλλογιστεῖ.

'Ο ποιητής ξαναφάνηκε ὕστερις ἀπὸ καιρὸ, ἀνέλπιστα. Ἐνας σωρὸς λάσπη κόκκινη, και δυὸ τρεῖς σειρὲς ἀπὸ πλῆθρες ὀρθογώνιες, κόκκινες, μαλακὲς, σὰ γνωμμένα πωμμά, ἀπλωμένες σὶν ἥλιο γιὰ νά στεγνώσουνε, τού κινήσανε τὴν περιέργεια, καθὼς τις είδε δέξω ἀπὸ τὸ μαγαζὶ.

— Αἱ, τί ἔχουμε, καμιά οἰκοδομή; ρώτησε.

'Ο καφετζής δέν τοῦδωσε καθαρὴ ἀπάντηση, σὰ νὰ στενοχώρηθηκε με τὸ ρώτημά του.

Οἱ πλῆθρες ὕψωνόνταν: σωρὸς. Ἐπειτα ἦρθανε τὰ καλάμια, ένας σωρὸς παλιοσανίδα, παλιὲς πόρτες. "Όλα προμηθεύσανε κάποιον οἰκοδομὴ πὸν σκεδιάζοντανε, με σπὸν τὸ ἔλικὸ πὸν μαζεύοντανε σιγὰ σιγὰ.

Μιά μέρα ὁ ποιητής είδε ἔργατες νά σκάβουνε σὶν πῖσω μέρος τῆς αὐλῆς.

— Τί φτειάνετε αὐτοῦ; ρώτησε.

— Θεμέλια ἀνοίγουμε, ἀπάντησε ὁ ένας.

Φανερό πιά πὸς ὁ καφετζής σκεδιάζε κάποιον οἰκοδομὴ. Περίεργο. Τώρα ἀπόγευγε νά τὸν ζυγώνει, νά τὸν κουβεντιάσει, και σάν ερχόντανε τὸ ζήτημα τῆς οἰκοδομῆς σὶν μέση, άλλαζε σὶν στιγμή τὴν κουβέντα.

— Αἱ, κάτι λογαριάζουμε κ' ἐμεῖς... νά ἰδοῦμε... Ἄπαντοῦσε με μασσημένα λόγια, μ' ένα στενοχώρο ὕφος.

'Ἡ οἰκοδομὴ προχωροῦσε. Εἶτανε δυὸ καμαρούλες ἐκεῖ πῖσω, σὶν βάθος τῆς αὐλῆς, σ' ένα μέρος ἀπό κρυφο, πῖσω ἀπὸ τὰ δέντρα, πὸν τούς στέκανε μπρὸς σάν τοίχος και τις κρέβανε ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων.

— Περίεργο. Τί τού ἦρθε νά χτίσει σὲ κείνη τὴν ἄκρη; Γιατί δέν ἔχτιζε πρὸς τὸ δρόμο; Εἶπε ὁ ποιητής με τὸ νοῦ του.

'Ἐπειτα ἡ οἰκοδομὴ σταμάτησε σὶν μέση. Αὐτὸ βόσσηξε καιρὸ. Οἱ χτίστες δουλεύανε λίγες ἡμέρες και σταματοῦσανε. Ἡ μεγάλη δυσκολία παρουσιάστηκε σάν τελειώσανε οἱ τοῖχοι, κ' ἦρθε ὁ καιρὸς γιὰ τὴν κορφώματα. Φωτιά και λάτρα ἡ ξυλεια. Μόνον τὰ καλάμια, δεμένα σὲ μάτσα, σὶν ἀκουμποῦσανε ὀρθὰ σὶν τοῖχο, περιμένανε σὶν αὐτὴ τὸ μάστορη νά τὰ βάλει σὶν στέγη. Οἱ τοῖχοι χάσκανε ξεσκεποῖ.

'Ο καφετζής κάπου οἰκονόμησε λίγα παλιὰ κορφώματα.

— Τί ἐτοιμάζεις αὐτοῦ; ρώτησε μιὰ μέρα ὁ ποιητής.

Κείνος ἀπόφυγε πάλε νά τοῦ ἀποκριθεῖ καθαρά.

— Αἱ, δυὸ καμαρούλες ρήγρω. Ἐχουμε και παιδιὰ, βλέπεις...

'Ἐπειτα άλλαξε γλήγορα τὴν κουβέντα, και πρόστεσε.

— Ἐσοσάτια.

'Αλήθεια, λιγροστοί, σπάνιοι οἱ ἄνθρωποι πού μπαίνουν σὶν κήπο. Τὸ μαγαζὶ ρήμαξε. Τώρα ὁ καφετζής, ἔξδν ἀπὸ τὸν κροσταλλένιο νερὸ τού πηγαδιοῦ του, πάντα δροσερὸ κι ἄγτονο, δέν είχε τίποτις ἄλλο νά προσφέρει σὶν τὸν μουστερηδες. Τὸ δουκούμι του, ξερό, πέτρα, κι δυο γιὰ τὸν καφέ, πότε τοῦλειπε ὁ καφὲς, και πότε ἡ ζάχαρη ὅσο γιὰ τὴν φωτιά, ἔτρεχε και μάζευε ξυλαράκια, κάθε γορὰ πὸν τού παραγγέλνανε κανέναν καφέ.

Περάσανε μῆνες. Ὁ καφετζής ἔτρεχε παντοῦ γιὰ λεφτά. Βιαζόντανε ὅπως ὅπως νά τελειώσει τὴν οἰκοδομὴ. Ζήτησε δανεικά, μιά κανεις δέν τοῦδωσε, δυο πὸν σὰ τελευταία ἀναγκάστηκε νά βάλει ἀμανάτι και χροσάφικα τῆς γυναίκας του. Εἶχε ἀνάγκη νάγοράσει κάμποσα σανίδια, νά πλερώσει και τούς μαστόρους πὸν περιμένανε.

Περάσανε μῆνες.

'Ο ποιητής ἔτυχε νά λείπει πάλε κάμποσον καιρὸ. Σάν ξαναῆρθε και τὰ μάτια του πέσανε σὲ μιὰ ἐπιγραμὴ γραμμένη με λαδομπογιὰ μαύρη πάνω σ' ένα κομμάτι σανίδι τοποθετημένο πρὸς τὸ μέρος τού δρόμου γιὰ νά φαίνεται ἀμέσως ἀπὸ τούς διαβάτες πὸν

θά περνούσανε. «Δομάτσια ειδικέταιρα διὰ ἰκογενίας». Χαμογέλασε μ' ἕναν τρόπο θλιβερό. Κάθησε στὸ συνηθισμένο τραπέζι του. Περίμενε νὰ ρθει ὁ καφετζής νὰ τονε σερβίρει, νὰ τοῦ πιάσει κουθέντα σὰν ἄλλοιτε. Δὲ φάνηκε. Χτύπησε, ξαναχτύπησε τὸ τραπέζι. Κανείς. Στὰ τελευταία φάνηκε νῶρθεσαι τὸ παιδάκι τοῦ καφετζή με τὸ δίσκο καὶ τὸ λουκούμι πού τὸ κρατοῦσε μ' εὐλάβεια.

—Ποῦ εἶναι ὁ πατέρας σου; ρώτησε ὁ ποιητὴς περιέργως.

— Μέσα. Ἔχει δουλειά.

Εἶχε ντραπὲ νὰ παρουσιαστῆ ὁ ἴδιος...

Ζύγωνε νὰ νυχτώσει... Ἐνα ζευγάρι τρώπωσε με τρόπο μέσα στὸν κήπο ἀπὸ μιὰ πλαγιὴ πορτοῦλα, πού εἶχε ἀνοίξει, καὶ διευθύνθηκε ἴσια πρὸς τὶς κάμαρες. Σὲ λίγο εἶδε τὴν πόρτα τῆς κωμαρούλιας νὰ κλείνεται πίσω τους.

Ὁ ποιητὴς ἔβγαλε τὸ καρνεδάκι του, ἕνα καρνεδάκι πού ἔρχηγε μέσα πρὸχειρα τὶς σκέψεις του, καὶ σημείωσε: «Ἀλίμονο! τὸ ποιητικὸ καρνεδάκι πέθανε. Ἐγινε ἐπιχείρηση»...

Ἐνωσε μιὰ θλίψη ἀόριστη... Ἔτσι, σὰ νὰ μύθαινε ἄξανα τὸ θάνατο κάποιου γνωστοῦ του, κάποιου ἀγαπημένου του...

Καὶ δὲν ξαναφάνηκε στὸ καρνεδάκι.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΚΑΤΙ ΣΠΑΡΑΖΕΙ ΜΕΣΑ ΜΟΥ

Κάτι σπαράζει μέσα μου,
Κάποια ψυχὴ φεσμένη
Ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὸ θέλημα
Πρὸς τὴ ζωὴ ἀνεδαίνει.

Θεέ μου, εὐλόγα τὴν νὰ ἰδεῖ
Τὸ φῶς καὶ τὴν ἡμέρα,
Καὶ νᾶναι πὺ γλυκειὰ ἀπ' τὸ φῶς
Γιὰ μιὰ φτωχὴ μητέρα!

Ψυχὴ, πὺν πρωτοσάλεφες
Βαθιά στὰ σωθικά μου,
Γιὰ σὲ σπαράζει πὺ βαθιὰ
Κι ἄλλοτσια ἢ καρδιά μου,

Ἀπὸ ποιὸν κόσμον ἔρχεσαι,
Καὶ πὺν γυρεῖεις νᾶμπεις;
Πότε εἶσαι μαῦρο σύγγεγο,
Πότε σὰν ἄσπρο λάμπεις

Στὸν σὺμφῶν μου καὶ λογῆς
Λαχίρες δοκιμάζω,
Καὶ τρέμω καρτερώνας σε.
Καὶ πάλι ἀναγαλλιᾶω.

Πότε, καθὼς σὲ στοχαστῶ,
Σὰ θάλασσα με δέρονεις,
Καὶ πότε στὴν ἀπάσπη
Τοῦ λιμανιοῦ με φέρονεις.

Παρακαλῶ στὴν ὑπαρξὴ
Νὰ μὴν ἐρθεῖς, μά, ὡ φῶς μου.
Καὶ πρὶν σὲ ἰδοῦν τὰ μάτια μου.
Ἐπάρχεις κ' εἶσαι μπρὸς μου.

Καὶ πότε λέω: μὴ γεννηθεῖς
Κλάψα ἢ ζωὴ καὶ μπόρα!
Καὶ πότε: Φῶς μου, πῶς ἀργεῖς;
Μακαριωμένη ἢ ὄρα.

Πὺν θὰ ξαφνίσουν τὴν ἠχώ,
Ἀρμονισμένα ἀντάμα,
Τῆς μάννας σου τὸ σκούξιμο
Καὶ τὸ δικό σου κλάμα.

ΑἴΚΗ ΙΑΚΩΒΙΑΝ—ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στὴν αἰθουσα τῆς Ἐταιρίας Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, κατὰ τὴν τακτικὴ συγκέντρωση τοῦ «Συνδέσμου Ἑλληνίδων γιὰ τὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας», μίλησε τὴν περασμένη Δευτέρα ὁ κ. Γληνός, γιὰ τὰ μέσα πὺν θὰ ἔπρεπε νὰ μεταχειριστῆ ὁ Σύνδεσμος γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ πρῶτο ἀπόστο τοῦ προγράμματός του, πὺν ἀναφέρει γιὰ τὰ νηπιαγωγεῖα.

Ἐτίθισε πρῶτα τὴν σύσταση σὲ ὅλα τὰ κέντρα νηπιαγωγείων ὠφελίμων γιὰ τοῦ Ἐθνικοῦ δλοκλήρου τὰ παιδιὰ, καὶ δευτέρο τὴ μελέτη τοῦ νηπιαγωγικοῦ ζητήματος ὡς ὄργανου ἑξελλητισμοῦ, πράγμα ὅμως πὺν θέσκει ὅτι εἶναι ἐκπὸς τοῦ σκοποῦ τοῦ Συνδέσμου.

Σήμερα τὰ νηπιαγωγεῖα, εἶπε ὁ κ. Γληνός, κατατάσσονται τὸ περισσότερο στὴ 6' κατηγορία, κ' ἔτσι ἔχουμε μιὰ μονόπλευρη ἀνάπτυξη τοῦ νηπιαγωγικοῦ, ἐκεῖ πὺν ἔπρεπε νᾶναι τὸ χαραχτήρα μόρφωσης γενικῆς, δουλειὰ γιὰ τὴν ὅποια πολλὰς δυνάμεις χρειάζονται.

Προτείνει στὸ Σύνδεσμο τὴ σύσταση ἐπιτροπῆς ἀπὸ τρία μέλη, πὺν ἔργο τῆς θᾶχει νὰ μελετᾶ καὶ νὰ παρακολουθεῖ τὸ ζήτημα τῶν νηπιαγωγείων καὶ νὰ προτείνει στὸ Σύνδεσμο κάθε ἐνέργεια πὺν θὰ χρειάζεται νὰ γίνῃ. Φρονεῖ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ μελέτη στὴν Ἑλλάδα, κυρίως στὰ κέντρα τὰ βιομηχανικά, τῆς ζωῆς τῶν παιδιῶν, ἀπὸ ἡλικία 3 — 6 χρόνων. Μιὰ τέτοια καὶ στὴν Ἰταλία θρονα ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἰδρυνθῶν οἱ case dei bambini γιὰ τὰ ὅποια πολὺ ἐργάσθηκε ἡ μεγάλη παιδαγωγὸς Μοντεσορί. Πρέπει νὰ μᾶς ἐνδιαφέρεῖ ἰδιαίτερο ἢ ἡλικία αὐτῶν παιδιῶν, ἀφοῦ καὶ βλεσ οἱ ψυχολογικὲς μελέτες ἀπόδειξαν ποιά σημασία ἔχει ἢ ἀπὸ 3 — 6 χρόνων ἀνατροφὴ τοῦ παιδιοῦ, καὶ πόσο μεγάλη εἶναι ἢ ἐπιρροὴ τῆς στὴν κατοπινὴ ζωὴ του.

Ἀφοῦ ἢ Ἐπιτροπὴ παρουσίασε τὴν ἀνάγκη τῆς φροντίδας γιὰ τὰ παιδιὰ, θὰ γεννηθεῖ δέβια τὸ ζήτημα τοῦ ποῖος θὰ φροντίσει. Τὸ Κράτος, οἱ δήμοι, οἱ κοινότητες ἢ ἢ ἰδιωτικὴ τάχα προνοουλία;

Ὡς τὸ 1912 τὰ νηπιαγωγεῖα εἶταν ἐπιτελῶς ἀποσπασμένα, καὶ μόνον μετὰ τὸ 1912 ἐτάλασε τὸ κρά-